

Óli Jacobsen

Kristian Djurhuus: TVÍSTØÐA Í SAMBANDSFLOKKINUM

Eitt tað størsta politiska stríðið seinnapartin av 1930-árunum var jarðarlógin, sum gav ognarleysum møguleika at fáa eina trøð. Her var Kristian Djurhuus ein lyklapersónur

45. partur

Tað er ikki nógv skrivað alment um stríðið um jarðarlóggávuna, sum kloyvdi Sjálvstýrisflokkinn í 1938. Men í sínum endurminningum greiðir Kristian Djurhuus rættiliga gjølla frá hesum týðningarmikla parti av okkara politisku søgu, sum eigur at hava áhuga eisini í dag.

Tað er greitt, at tað vóru tveir høvuðs-persónar í hesum máli, og teir vóru Jóannes Patursson og Kristian Djurhuus.

Kristian var tann sakligi, sum við ítøkiligum grundgevingum arbeiddi fyri at fremja hesa nýskipan, meðan Jóannes Patursson av øllum alvi stríddist ímóti. Tað var ikki altíð líka sakliga.

Sum um tað ikki var nóg mikið, fekk Kristian eisini trupulleikar av sínum egna floksformanni. Hansara floksfelagir í Suðuroy tóu heldur ikki allir undir við honum

Men hesum greiðir hann sjálvur frá:

Traðirnar høvdu stóran týðning

Vit eru nú á heysti í 1935. Eg eri við í útskift-ingum í Vági og Øravíkarlíð. Áhugin fyri at fáa traðir var ógvuliga stórir.

Tað merkti nógv fyri ein fiski- og ar-beiðsmann at kunna fáa eina trøð við heilðafóður. Hon kundi fáast fyri 50 krónur. Tó skuldi bøndurnir varðveita rættin til vetrarbit fyri seyðin. Trøðin var vanliga ein hektar sum er 10.000 fermetrar.

Men øll jørð skuldi dyrkast við handa-megi, so tað kundi taka fleiri ár, áðrenn hon var liðugt dyrkað.

Áðrenn hetta varð gjørt, bar kortini til at hava eina kúgv, um hoyggið til kúnna varð keypt, og lendi varð leigað til summ-arbit. Tað bar kortini beinanvegin til at seta eplir niður. Stríðið av einum slíkum gerði var so nógv, at tað ber illa til at ímynda sær tað. Hetta kann eg siga av egnum royndum.

Tað var longu í 1894 framd ein lóggáva, sum skuldi gera tað lættari hjá ognarleys-um at fáa part av haga til trøð. Men tá valdaðist tað fyri ein stóran part støðan hjá sýslumannin í teirri nevnd, sum skuldi taka avgerðina í slíkum málum. Við hesi skipan kundi eg sum sýslumaður eisini vera við til at útvega ognarleysum traðir.

Tann nýggja jarðarlógin grundað á gráubók lætti enn meira um hesar møgu-leikar.

At tað ikki sum væntað av summum hendi nøkut samfelagskollvelting við hesi lóggávu hevur eftirtíðin prógvað. Tað var beint tvørtur ímóti. Hon skapti eitt meira støðugt samfelag.

Tað vísti seg eisini, at í øllum bygðum í oynni var áhugi fyri at fáa traðir at dyrka.

Togan á tingi

Vit finga aftur jarðarlógirnar til viðgerð-ar í búnaðarnevndini. Vit høvdu næstan dagliga fundir, men tíðin gekk við nyttu-leysum tosi. Eg mátti at enda seta eina freist fyri viðgerðini og møguligum upp-skotum til broytingar við grundgevingum.

Sjálvt prestarnir fingust til at vera ímóti

nýskipanini. Tað var ein partur av henni, at teir skuldu lata prestajørðina frá sær, men við endurgjaldi. Prestarnir høvdu frammanundan partvíst verið løntir av tí, sum jørðin gav av sær. Nú skuldu teir fáa fasta løn.

Nú møttu nakrir av prestunum saman við próstinum í nevndini við uppskoti um, at teir framvegis skuldu varðveita inntøkurnar av prestajørðini. Men teir høvdu einki ímóti, at jørðin varð umsitin av jarðarráðnum.

Eg fekk frá Sjálvstýrisflokkinum upp-skot um broyting av jarðarlógini, soleiðis at atgongdin til uppdyrking skal takast úr uppskotinum. Tað var greitt, at tað vóru

stórar ósemjur innanhýsis í Sjálvstýris-flokkinum.

Sum eina roynd at koma burtur úr naggatódnini í viðgerðini av hesum máli hevði eg fund við mínar floksfelagar, Andras Samuelsen, Mikkjal Samuelsen og Hans Iversen. Vit samdust um, at eg nú skuldi skriva eitt álit grundað á verandi lógaruppskot, og hetta skuldi undirbyggjast so væl sum møguligt.

Dagin eftir kom Sjálvstýrisflokkurin við sínum álit til jarðarlógina. Tað var týðiligt, at Patursson hevði ført pennin.

Split í Sambandsflokkinum

Á einum floksfundi tann 21. september kom fram, at tað var Andras Samuelsen sum fólkatingsmaður, sum hevði fingið donsku stjórnina at senda jarðarlógina senda aftur til løgtingið til nýggja viðgerð. Eg átalaði hetta, og segði, at Sambandsflokkurin hevði alt at tapa við at fáa alla hesa viðgerð og umrøðu endurtikna. Hetta kundi bara skaða ta sakliga viðgerðina, sum vit longu høvdu givið hesa nýskipan.

Andras helt, at tað var klókur taktikkur, at stjórnin eftir hansara ynski hevði sent málið aftur til tingið. Men Mikkjal Samuel-sen var samdur við mær. Tað var ikki so sjáldan, at hann tók støðu ímóti bróður-inum, tá ið hann helt sakliga grund vera fyri hesum.

Fleiri av hinum tingmonnunum høvdu sjáldan aðra hugsan enn formaðurin.

Eg var ógvuliga vónbrotin um, at Andras uttan yvirhøvur at hava tosað við meg ella aðrar í flokkinum hevði fingið jarðarlógina aftur til tingið.

Eg hevði gjørt mær stóran ómak við viðgerðini av hesum máli undanfarnu tvey árin og dugdi ikki at siggja, at tað kundu koma fleiri sakligar sjónarmið fram. Hetta merkti eg sjálvur best sum formaður í búnaðarnevndini.

At eg hevði rætt í míni meting verður eisini undirstrikað av, at Sambandsflokk-urin skrivaði eitt álit sum stórt sæð var meinlíkt tí undanfarna álitinum í hesum máli.

Men nú høvdu vit givið Patursson høvið til at koma við einum longri álit, sum meira var merkt av propaganda enn sakligum grundgevingum.

Endaliga orðaskiftið í tinginum vardi í tveir dagar. Amtmaðurin, Ringberg, varð eisini drigin inn í málið, tá Patursson “endurgav” nakað, sum amtmaðurin skuldi hava sagt. Men amtmaðurin svaraði aftur, at her var talan um skeiva endurgeving.

Andras Samuelsen hevði annars góð politisk dómievn, men tað hevði hann so neyvan í hesum máli. Nú nærkaðist

“Traðarmaðurin” hjá Hans Paula Olsen er ein góð ímynd av jarðarlóggávuna. Standmyndin stendur við býráðshúsinu í Havn.